

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-434/24 - 1

Kohtuasi C-434/24

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

18. juuni 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Curtea de Apel Cluj (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

13. mai 2024

Apellant:

JD

Vastustaja:

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale – Agenția de Plăți și
Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Bistrița-Năsăud

[...]

CURTEA DE APEL CLUJ

SECȚIA A III-A CONTENCIOS ADMINISTRATIV ȘI FISCAL (CLUJI
APPELLATSIOONIKOHUS, HALDUS- JA MAKSUVAIDLUSTE KOLMAS
KODA, RUMEENIA)

[...]

MÄÄRUS

13. mai 2024. aasta avalik kohtuistung

[...]

Vaadati läbi apellatsioonkaebus, mille apellant JD esitas Tribunalul Bistrița-Năsăudi (Bistrița-Năsăudi esimese astme kohus, Rumeenia; edaspidi „Bistrița-Năsăudi esimese astme kohus“) tsiviilmenetluses 15. juunil 2023 tehtud kohtuotsuse nr 197/2023 peale [...], vastustaja Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale – Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Bistrița-Năsăud [edaspidi „põllumajandus- ja maaelu arengu ministeerium – põllumajandusmaksete ja sekkumise ameti Bistrița-Năsăudi maakonna keskus“, Rumeenia (APIA)] vastu, mille ese on haldusakti – otsuse nr 1/05.01.2023 – tühistamine.

[...]

Kohtuasjale lisatud viites märgib kohtukantselei ametnik, et käesolev kohtuasi registreeriti uuesti, et paluda poolte arvamust vajaduse kohta esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimused [...]

[...] [viide eelotsuse küsimustele, mis on esitatud eelotsusetaotluse resolutsioonis]

[...]

Kohus, võttes arvesse vajadust lisada toimikusse [Euroopa Liidu Kohtu] vastus eelotsuse küsimustele, esitab [Euroopa Kohtule] eelotsuse küsimused, [...].

KOHUS

1. Kohtuasja ese, poolte seisukohad ja faktilised küsimused, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus nõustus

Apellant JD taotles põllumajanduse finantstoetust 2019. aasta eest ja ta sai toetust Euroopa fondidest EAGF ja EAFRD ning riiklikest fondidest kogupindala 41,69 hektarit (ha) eest omavalitsusüksuse niitude jaoks.

Karjamaapind, mille jaoks apellant toetust taotles, määrati talle rendilepinguga nr 1125/24.05.2018, mis sõlmiti Chiochișe omavalitsusega ning mille ese on 58,32 ha suuruse pindala rent [edaspidi „rendileping“].

[Rendileping] tühistati tsiviilmenetluses tehtud kohtuotsusega nr 151/2019, mis kuulutati 10. mai 2019. aasta avalikul kohtuistungil. Selle kohtuotsuse peale esitatud apellatsioonkaebus lükati hilinenult esitamise tõttu tagasi Curtea de Apel Cluji (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia) tsiviilmenetluses tehtud kohtuotsusega nr 286/2020.

[Rendilepingut] tühistava kohtuotsuse tegemisel leiti sisuliselt, et ei olnud avaldatud otseläbirääkimiste teel sõlmitava hankelepingu hanketeadet 5 päevase tähtaja jooksul, mis oli ette nähtud Chiochișe omavalitsuse vallavolikogu otsuse nr 23/19.04.2018, millega kiidetakse heaks Chiochișe omavalitsuse niitude rentimine avaliku hanke kaudu, 2. lisa artiklis 25, rendieeskirjades ja

hankemenetluse dokumentides, mistõttu ei saanud hindamiskomisjon määrata seaduslikult niite otseläbirääkimiste teel [apellandile], mistõttu oli vaja tühistada otseläbirääkimiste teel hankelepingu sõlmimise menetlus ja sellest tulenevad aktid, sealhulgas ka apellandiga sõlmitud rendileping.

Sisuliselt leiti, et [rendilepingu], millel apellandi esitatud toetuse taotlus põhines, tühistamine nähti ette pärast kohaliku omavalitsuse poolt kohustuse rikkumist, ilma et apellandi süüd oleks kinnitatud.

Riigisiseste õigusnormide kohaselt on lepingu tühistamisel tagasiulatuv toime. Tsiviilseadustiku (Codul civil, edaspidi „tsiviilseadustik“) artiklis 1254 on sätestatud: „Täielikult tühine või tühistatud leping loetakse algusest peale mittesõlmituks“.

Seetõttu nähti rikkumiste tuvastamise ja eelarvenõuete täitmise kindlaksmääramise protokolliga nr 10796/24.11.2022 ette, et kuna [rendileping] tühistati, kohustatakse tagasi maksuma summat, mis maksti maatükkide eest, millel toetus selles lepingus põhines. Tuvastati, et toetusesaaja sai alusetult 83 334,01 Rumeenia leu suuruse summa.

[Esitatud] kaebusega [...], palus apellant JD menetluses vastustaja põllumajandus- ja maaelu arengu ministeerium – põllumajandusmaksete ja sekkumise ameti Bistrița-Năsăudi maakonna keskuse vastu tühistada otsus nr 1/05.01.2023, mis tehti JD kaebuse kohta, mis registreeriti APIA – Centrul Județean Bistrița-Năsăudis (APIA, Bistrița-Năsăudi maakonna keskus, Rumeenia) [...]. Esitatud kaebus rahuldada ja sellest tulenevalt tühistada võlanõue, mis hõlmab rikkumiste tuvastamise ja eelarvenõuete täitmise kindlaksmääramise protokoll nr 10796/24.11.2022, mis käsitleb ühtset taotlust nr BN-28061/10.05.2019 ühtsest pindalatoetuse kavast toetuse maksmiseks – Euroopa fondidest EAGF ja EAFRD ja riigisisestest fondidest[,] ning kohtukulude väljamõistmist.

Tsiviilmenetluses tehtud otsusega nr 197/2023 leidis Bistrița-Năsăudi esimese astme kohus [...] sisuliselt, et apellandi suhtes ei rakendatud ühtegi halduskaristust, kuna nähti ette üksnes nende summade tagasimaksmine, mille ta sai kokkuleppe esemeks olevate maatükkide eest ning mida käsitati alusetult saaduna; seetõttu otsustas esimese astme kohus, et süü/süüisuse puudumise, apellandi kui maksete saaja tegevusetuse/otsese tegevuse puudumise kriteeriumile ei saa tulemuslikult tugineda. Esimese astme kohus leidis, et selle rendilepingu tühistamist, mis oli olnud 2019. maksuaasta eest taotletud maksete andmise alus, reguleerivad tühisuse tagajärgede seisukohast tsiviilseadustiku artikli 1254 lõike 1 sätteid; *täielikult tühine või tühistatud leping loetakse algusest peale mittesõlmituks, OUG (määrus) nr 3/2015 artikli 8 lõike 1 punkti n alusel, mis kohustab taotlemaid põllumajandustootjaid järgima rahastamiskõlblikkuse üldtingimusi, kaasa arvatud niisuguse kehtiva dokumendi olemasolu, mille alusel põllumajandusmaa on nende käsutuses, [ja] OUG nr 66/2011 artikli 6 lõike 1 kohaselt on Euroopa fonde haldavatel pädevatel ametiasutustel kohustus välistada*

toetusesaajate kantud ja deklareeritud kulude tagasimaksmisest/tasumisest täielikult või osaliselt kulud, mis ei järgi kehtivate riigisiseste ja liidu õigusnormidega sätestatud seaduslikkuse, nõuetekohasuse ja kokkusobivuse tingimusi, olukorras, kus nad määravad – maksetaotluste kontrollimise menetluses – nende kulude olemasolu.

Apellant esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse ja palus apelleeritud kohtuotsuse teista ning uues menetluses rahuldada kaebus sellisena, nagu see oli sõnastatud.

Apellatsioonimenetluse etapis palus eelotsusetaotluse esitanud kohus pooltel esitada oma seisukohad vajaduse kohta esitada järgmised [eelotsuse] küsimused

[...] [viide eelotsuse küsimustele, mis on esitatud eelotsusetaotluse resolutsioonis]

Kohtuasja toimikusse lisatud kirjalikus seisukohas täpsustas apellant [...], et ta peab kohtu viidatud eelotsuse küsimuste esitamist vajalikuks.

Kohtuasja toimikusse lisatud kirjalikus seisukohas [...] vaidles apellatsioonimenetluse vastustaja APIA – Centrul Județean Bistrița-Năsăud eelotsuse küsimuste esitamisele vastu, väites, et need ei ole vajalikud.

II. Käesolevas kohtuasjas asjakohased sätted seoses esimese esitatud eelotsuse küsimusega

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 63 lõikes 1 on sätestatud: „Kui leitakse, et toetusesaaja ei vasta rahastamiskõlblikkuse tingimustele, ei täida põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktidega ettenähtud toetuse andmise tingimustega seotud kohustusi või muid kohustusi, toetust ei maksta või selle maksmine lõpetatakse täielikult või osaliselt ja vajaduse korral vastavaid määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 21 osutatud toetusõigusi ei määrata või nende määramine tunnistatakse kehtetuks“.

Valitsuse kiireloomulise määruse nr 66/2011 Euroopa vahendite ja/või vastavate riiklike vahendite määramisel ja kasutamisel tuvastatud rikkumiste ennetamise, kindlakstegemise ja karistamise valdkonnas (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora) artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

1. „Euroopa fonde haldavatel pädevatel ametiasutustel kohustus välistada toetusesaajate kantud ja deklareeritud kulude tagasimaksmisest/tasumisest täielikult või osaliselt kulud, mis ei järgi kehtivate riigisiseste ja liidu õigusnormidega sätestatud seaduslikkuse, nõuetekohasuse ja kokkusobivuse tingimusi, olukorras, kus nad määravad – maksetaotluste kontrollimise menetluses – nende kulude olemasolu“.

Valitsuse kiireloomulise määruse nr 3/2015, millega kiidetakse heaks otsemaksete kavad, mida kohaldatakse põllumajandusvaldkonnas perioodil 2015–2020 ning millega muudetakse seaduse nr 36/1991 põllumajandusettevõtjate ja muud liiki põllumajandusühingute kohta artiklit 2 (OUG nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015–2020 și pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură) artikli 8 lõike 1 punktis n on sätestatud: „Artikli 1 lõikes 2 ette nähtud otsemaksete saamiseks peavad põllumajandustootjad: [...] esitama ühtse toetusetaotluse või selles tehtud muudatuste registreerimise hetkel vajalikud dokumendid, mis tõendavad põllumajandusmaa, sealhulgas maade, mis hõlmavad ökoloogilist või loomade seisukohast huvi pakkuvaid alasid, seaduslikku kasutamist. Need dokumendid peavad olema allkirjastatud enne ühtse toetusetaotluse esitamist ja kehtima vähemalt kuni taotluse esitamise aasta 1. detsembrini“.

Tsiviilseadustiku artikli 1254 kohaselt „loetakse täielikult tühine või tühistatud leping algusest peale mittesõlmituks“.

III. Põhjused, mis ajendasid kohut esimest eelotsuse küsimust esitama

Kohus leiab, et tõusetub küsimus, kas rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide järgimata jätmise mõiste sisaldab olukorda, kus toetusesaaja süüst sõltumatutel põhjustel tühistatakse leping, mis kehtis rahastamiskõlblikkuse tingimuste analüüsi hetkel.

Tõlgenduslikud raskused tulenevad asjaolust, et lepingu tagasiulatuvalt tühistamise korral on toetusesaaja tegelikult täitnud taotluse esitamise hetkel ja hiljem kuni lepingu tühistamise hetkeni ka maatüki seadusliku valdamisega seotud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumi, ilma et talle heidetakse ette muid rikkumisi, mis on seotud toetusetaotluse või maa kasutamisega; see-eest on lepingu tühistamisel toetusesaaja süüst sõltumata tagasiulatuv toime, ka toetusetaotluse esitamise hetke osas.

Sellest tulenevalt palutakse Euroopa Liidu Kohtul teha otsus järgmise eelotsuse küsimuse kohta:

[...] [viide esimesele eelotsuse küsimustele, mis on esitatud eelotsusetaotluse resolutsioonis]

Asja lahendava kohtukolleegiumi arvamus on, et see olukord ei hõlma juhtu, mil leping tühistatakse tagasiulatuva toimega. Seda seetõttu, et leitakse [et] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võtab arvesse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide konkreetset täidetust nende kriteeriumide analüüsimisel, seejuures ei ole asjakohane nende tühistamine lepingu tagasiulatuva toime läbi. Leitakse, et viidatud olukorda tuleb vajadusel arvesse võtta, kui hinnatakse seda, kas õigus kõnealusele maale on olemas alates tühistamise hetkest. Leitakse, et viidatud

seisukoht on õige, kuna vastasel korral võib toetusesaaja leida end olukorrast, kus talt nõutakse saadud summad tagasi olukorras, kus tal ei ole mitte mingit süüd; konkreetselt olid kuni tühistamise hetkeni täidetud ka kõik rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ning lisaks järgiti kõiki maa kasutamise seotud tingimusi.

Osas, milles Euroopa Liidu Kohus leiab siiski, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 63 lõike 1 tõlgendamisel peab olukord, kus toetusesaaja ei täida kõiki rahastamiskõlblikkuse tingimusi, hõlmama ka olukorda, kus kooskõlas riigisiseste õigusnormidega tühistatakse tagasiulatuva toimega leping, mis oli rahastamiskõlblikkuse tingimuste analüüsi hetkel kehtiv, sõltumata hetkest, mil viidatud tühistamine aset leidis, esitatakse teine eelotsuse küsimus.

IV. Käesolevas kohtuasjas asjakohased õigusnormid esitatud teise eelotsuse küsimuse seisukohast

[...] [tsitaat määruse nr 1306/2013 artikli 63 lõike 1 tekstist, mis esitati eespool II jaos]

Määruse artikli 63 lõikes 2 on ette nähtud: [...] [„Lisaks, kui põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktidega on see ette nähtud, kohaldavad liikmesriigid ka halduskaristusi kooskõlas artiklites 64 ja 77 sätestatud eeskirjadega. See ei piira VI jaotise artiklite 91–101 kohaldamist[“].

Määruse artikli 64 lõikes 1 on sätestatud[:] „1. Seoses artikli 63 lõikes 2 osutatud halduskaristustega kohaldatakse käesolevat artiklit põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuste korral, välja arvatud nende puhul, millele on osutatud käesoleva jaotise II peatüki artiklites 67–78 ja VI jaotise artiklites 91–101, ning nende puhul, mille suhtes kohaldatakse artikli 89 lõigetes 3 ja 4 sätestatud karistusi“.

Artikli 64 lõike 2 punkti d kohaselt ei kohaldata halduskaristust: „kui asjaomane isik suudab pädevale asutusele rahuldaval viisil tõendada, et ta ei ole süüdi lõikes 1 osutatud kohustustega seotud mittevastavuses või kui pädev asutus on jõudnud muul viisil veendumuseni, et asjaomane isik ei ole süüdi“.

Määruse artikli 64 lõikes 5 on sätestatud[:] [...] „Halduskaristused on proportsionaalsed ja astmelised vastavalt avastatud mittevastavuse tõsidusele, ulatusele, kestusele ja korduvusele, ning nende puhul peetakse kinni järgmistest piirangutest:

- a) lõike 4 punktis a osutatud halduskaristuse summa ei ületa 200% toetuse- või maksetaotluse summast;
- b) olenemata punktist a, ei ületa maaelu arengu toetuste puhul lõike 4 punktis a osutatud halduskaristuse summa 100% rahastamiskõlblikust summast;

c) lõike 4 punktis b osutatud halduskaristuse summa ei ületa käesoleva lõike punktis a osutatud protsendimääraga võrreldavat summat;

d) lõike 4 punktides c ja d osutatud peatamise, kehtetuks tunnistamise või õigusest ilma jätmise saab kehtestada kõige rohkem kolmeks järjestikuseks aastaks ja seda saab pikendada uue mittevastavuse korral“.

V. Põhjused, mis ajendasid kohut teist eelotsuse küsimust esitama

Tõlgenduslik raskus tuleneb asjaolust, et määruse artikli 64 lõikes 5, mis kehtestab karistuste kohaldamise õigusraamistiku, viidatakse sõnaselgelt artikli 63 lõikes 2 ette nähtud halduskaristustele, jättes nimetamata artikli 63 lõike 1 sätted.

Lisaks on artikli 63 lõikega 1 reguleeritud toetusega seotud maksete täielik või osaline lõpetamine selle konkreetse kohaldamise osas sarnane meede artikli 64 lõike 4 [punktides] a ja b ette nähtud halduskaristustega: „seoses toetuse- või maksetaotlusega, mida mittevastavus mõjutab, või seoses täiendavate taotlustega makstava toetussumma vähendamine“ ja „mittevastavusega seotud koguse ja/või ajavahemiku alusel arvatud summa maksmine“.

Lisaks viitab artikli 63 lõige 1 toetuse maksmise „täielikult või osaliselt“ lõpetamisele, kirjeldamata üksikasjalikult olukordi, milles [lõpetamine] peab olema [...] täielik või milles see peab olema osaline.

Seetõttu on vajalik, et Euroopa Liidu Kohus selgitaks, kas määruse artikli 63 lõike 1 kohaldamisel on proportsionaalsuse põhimõte kohaldatav või mitte.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on proportsionaalsuse põhimõte selles olukorras kohaldatav. Seetõttu leitakse eelkõige niisuguses olukorras, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas (osas, milles esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt), et antud toetuse maksmise täieliku või osalise lõpetamisega seoses on põhjendatud tugineda nii hetkele, mil lepingu tagasiulatuva toimega tühisus konkreetselt tuvastati, kui ka toetusesaaja süülisuse astmele seoses lepingu tühisuse põhjusega.

Nendel kaalutlustel palub kohus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel teha Euroopa Liidu Kohtul otsuse eespool viidatud küsimuste kohta.

[...] [menetluse peatamine]

NENDEL PÕHJUSTEL

SEADUSE NIMEL

OTSUSTAB

esitada Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 63 lõike 1 tõlgendades on olukorraga, kus toetusesaaja puhul ei ole täidetud rahastamiskõlblikkuse tingimused, hõlmatud olukord, kus riigisiseste õigusnormide kohaselt tühistatakse tagasiulatuva toimega niisugune leping, mis oli rahastamiskõlblikkuse tingimuste analüüsi hetkel kehtiv, sõltumata hetkest, mil see tühistamine aset leiab, või mitte?

2. Juhul kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 63 lõike 1 kohase toetuse maksmise lõpetamise suhtes saab proportsionaalsuse põhimõtet kohaldada või mitte?

[...] [menetluse peatamine, menetlusõiguse sätted]

[...]

[menetlus, allkirjad]

TÖÖDOKUMEN